

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. marcija 1901.

Politični oddelek.

„Proč od Rima“.

Minolo soboto je divjal v poslanski zbornici strahovit vihar, ki so ga povzročili nemški radikalci s svojo interpelacijo zastran moralne teologije sv. Alfonza Liguorija, vihar, ki je v celi državi obudil senzacijo, ker se smatra kot prvi pojav velike nevarnosti.

Naša naloga ni in ne more biti, da bi preiskovali, ali je vsebina moralne teologije sv. Alfonza Liguorija res taka, kakor se piše ali ne. Nauki tega v zadnjih letih mnogoimenovanega cerkvenega pisatelja so nam popolnoma neznani in odkritosrčno povemo, da nas tudi čisto nič ne zanimajo. Morda so popolnoma pravi, taki da jim ne more nihče ničesar očitati, komur je za suho resnico in pravico, mogoče tudi da niso taki, to pa stoji, da absolutno ne spadajo v parlament.

Važnost oziroma pomen te interpelacije tudi nikakor ne tiči v tem, da se je podala ravno ta interpelacija, potem tiči v tem, da se je v to interpelacijo sploh versko vprašanje vrglo v parlament. To obsojamo absolutno in brezpogojno, ker parlament nima glede verstva ničesar govoriti, ker so pravice parlamenta omejene na to, da potom zakonodaje uredi razmerje mej državo in posameznimi veroizpovedanji, dočim mu glede verskih nauk posameznih od države priznanih veroizpovedanj ne gre nobena sodba. Parlament ima pravico, da posamična veroizpovedanja uvrsti mej tista, ki so od države priznana, in da druge zopet iz te vrste izloči, tudi ima pri taki priliki pravico, da uvažuje vse, kar govori za to ali proti temu, a kadar je kako veroizpovedanje od države priznано — in katoliška vera spada menda še med nje — dotlej ne more biti dovoljeno, da se hoče v parlamentu spravljati nauke posameznih cerkvenih pisateljev na kritično rešeto, da se hoče razdirati to, kar je država priznala dopustno.

Nemškimi radikalci je bilo konfiskovanje omenjene brošure o naukih sv. Liguorija samo pretveza, da so mogli vreči v parlament novo preporno pokveko. Navidezno so vprašali, zakaj se je tista brošura konfiskovala, v istini pa jim je bilo na tem, da s parlamentove tribune napovedo katoliški veri boj.

Verski fanatizem je bil in ostane najstrašnejši in kdor je količkaj pazno čital časnikarska poročila, tisti je moral spoznati, kako globoko, kako strastno, uprav besno sovraštvo zoper katoliško cerkev prešinja nemške radikalce. Samo tako besno sovraštvo zamore narekovati ljudem vsklrike, kakoršne je bilo slišati v sobotni seji poslanske zbornice in katerih vsebično prodajata vsklik „Vse zlo prihaja od Rima“ in „Proč od Rima“.

Očitno je, da so nemški radikalci, torej tista stranka, ki ima mej nemškim narodom največ zaslombe, začeli sedaj tudi v parlamentu boj zoper katoliško cerkev. Njihovi govorniki so naravnost priznali, da je gibanje „Proč od Rima“ nastalo iz političnih vzrokov in iz narodnostnih nagibov, da je torej nastalo, ker vidijo nemški nacionalci v katoliški cerkvi oviro uresničenju svojih teženj.

Tak boj se ne konča s tem, da se pokoplje kaka sramotilna interpelacija, tak boj, če je enkrat zanešen v parlament, se iz njega sploh ne da več odstraniti, in je mogoče samo na jeden način, da se ga naredi nenevarnim, ako si pridobi katoliška cerkev kar mogoče mnogo prijateljev in braniteljev v ljudstvu, zlasti pa mej izobraženci. Nemški radikalci bodo gotovo zlasti pri razpravah o proračunu versko vprašanje vedno iz nova vlekli na dan ter skušali iz parlamenta razburjati duhove ter naščuvati ljudstvo zoper katoliško cerkev, kar je toliko večje nevarnosti, ker vladajo v mnogih deželah mej duhovščino in mej posvetnim razumništvom že več kakor samo napete razmere.

Kdor ni slep, bo rad priznal, da se je v soboto spravilo k narodnostnemu vprašanju in k vprašanju o avtonomiji posamičnih kraljestev in dežel novo sila opasno vprašanje v parlament, vprašanje, pri katerem utegne

katoliška cerkev prav mnogokrat in prav nujno potrebovati podpore tudi taci ljudi, ki se zdaj ponekod razglašajo za brezverce." i. e. tudi na Kranjskem.

Gališki škofje so to menda že pred nekaj tedni spoznali, kajti sklenili so v skupnem pastirskem listu zabraniti duhovščini aktivno posezanje v politične in narodnostne boje, misleč, da se tako ublažijo politična nasprotja in pridobe tiste, ki so stali v opoziciji.

To stališče po naši sodbi ni napačno, in menimo, da bi tudi pri nas nič ne škodovalo, ako bi se skušalo pridobiti tiste, katere se zdaj odbija.

Vroča prošnja do vseh slavnih županstev naše širne domovine.

Zavod sv. Nikolaja, zavetišče za brezposelne služkinje v Trstu, deluje mirno, brez hrupa in šuma; a deluje uspešno, kar priča dejstvo, da je vsprejel v teku 2 let 4 mesecev pod svoje odkrilje nad 1300 deklet. To število jasno kaže, kako potreben, da je ta zavod. Tega se zavedajo dekleta same, vsled česar kar trumoma vrejo pod njegovo zavetje tako, da so njega sicer obširni prostori vendar pretesni.

Dekleta torej vedó, da so varne pred vsako zlošno roko. Ako se pa vendar pripeti, da se kojemu dekletu godi še tako mala krivica, zavod vedno posreduje, da se ta krivica odpravi čim prej. Dekleta so pa tudi hvaležne ter kažejo svojo hvaležnost v tem, da se zbirajo ob nedeljah in praznikih v zavodu, ter pritekajo vanj, kakor bi prihajale na svoj rojstni dom. Svojo hvaležnost pa kažejo tudi s tem, da so poštene, pridne in udane svojim gospodarjem.

Gojenke zavoda ne vidijo v svojih gospodarjih mučiteljev in zatiralcev, pač pa dobrotnike in vzgojitelje. Družinam pa, v katerih smo prepričani, da trpi čast in ugled naših deklet, ne izročimo nobenega.

Prepričana sem bila že pred leti, da je v Trstu zelo potrebno tako zavetišče, a da je tako potrebno, tega bi ne bila mislila nikdar. Človeku se niti sanjati ne more, koliko sramote in solz zakrivajo tržaške stene, koliko uničenih mladih bitij, ki plakajo med stenami sramotnih hiš. Ne trdim, da so te nesrečnice izključno slovenske dekleta, ali velika večina pripada našemu narodu.

Pridite torej vi vsi, ki se pripravate za načela ter vihtite smrtno orožje proti lastnemu bratu! Pridite vsi skupaj in poglejte, koliko tuge in sramote zakriva zloglasno staro mesto!

Pridite in poglejte v bolnišnico in prepričali se boste na svoje lastne oči, kako plakajo in prosijo pomoči dekleta v najlepši svoji dobi, dekleta, ki bi delale čast nam in domovini naši, ako bi imele kojega, da jih brani pred gladom in hijeno ženske sramežljivosti. Padle so in zgubljene so za vslelej! V tej stiski in sili ustanovil se je zavod sv. Nikolaja, ki je preprečil sramoto slovenskih deklet. Strl je hijeni glavo in potegnil iz žrela

našo nedolžno žensko mladino. Hijena sika sedaj na vse strani, ker uvidela je, da dokler imajo dekleta tako močnega varuha, ne pade jej v žrelo nobena žrtev.

Ta hijena združila se je sedaj s svojo tovarišico hidro iredento ter ste napeli vse svoje moči, da uničite to krepko trdnjavo, kar se jima je deloma tudi posrečilo, kajti ta trdnjava nima lastnega krova, marveč je pripuščena na milost teh dveh krvolokov: stanovanje, ki je last žida, odpovedalo se nam je in seliti se bode treba. — Ali kam? Slovenskih stanovanj nimamo na razpolago, in ako gremo k našim zagrizenim nasprotnikom, pripravljeni moramo biti, da nas isti zopet poženejo na cesto.

Sedaj smo torej na cesti brez strehe in premoženja!

Kam se nam je obrniti? kje nam je iskati pomoči, ako ne pri onih, ki jim je dolžnost nam pomagati.

Slovenska županstva so takorekoč moralno prisiljena, da nam oni v prvi vrsti prihitijo na pomoč. Saj ne zahtevamo Bog se ga vedi koliko, marveč zadovoljni smo, ako nam vsako županstvo prihiti na pomoč vsaj s svoto letnih 10 kron.

S tem bi županstva koristila v prvi vrsti le sebi, kajti zavod je prihranil istim že ogromnih svot bolniških stroškov, ker sprejema v oskrbo tudi boleha dekleta. Zdravi jih človekoljubni in vrli zdravnik gosp. dr. Martinis brezplačno in zdravila dobivajo po jako znižani ceni. Dobrote človekoljubnega zdravnika pa ne smemo zlorabljati, pač bode dolžnost zavoda, da kadar pride do kakega imetja, da se ga vsaj deloma oškoduje za njegovo neumorno požrtvovalnost.

Kake stroške bi torej imele občine, ako bi mi, taka boleha dekleta pošiljali v javno mestno bolnišnico, kjer ne le da nimajo za dragi denar postrežbe, kakoršne se pristoji bolniku, marveč so izpostavljene celo zasramovanju svojih narodnih čutil. To bi bil torej materialni dobiček občinam.

Kaj pa naj rečemo o moralnem in narodnem oziru. To se ne da popisati; to vedo najbolje naši zagrizeni nasprotniki, zato pa uganjajo tako brezvestno gonjo proti zavodu. Oni dobro znajo, da ako dobijo naše ženske za se, da jim gre vse gladko izpod rok. Kdo li je potujčil nebroj našega življa v Trstu, ako ne naša narodno-pogubljena slovenska žena? Oni spoznavajo, da ako se naše ženstvo prebudi v narodnem pogledu, da jim je za vselej odklenkalo. Oni vedo, da njih "italijanska večina" sloni na potujčenju naših žen; vidijo, kar naši slovenski možje videti nočejo, namreč to, da preti pogin le od strani naše slovenske žene: potujčena ona, potujči potem svoje otroke.

Zavedna ženska pa bode vzgojila krepki naraščaj, kateremu italijanska gnila kultura mu ne doseže niti do členkov.

Vzdramite se torej slavna županstva in drugi rodoljubi, ter nam prihitite na pomoč, da rešimo naše mlado ženstvo.

Zmagoslava.